

**Спеціалізованій вченій раді Д 12.105.03  
Краматорської державної машинобудівної академії**

**ВІДГУК**

**офіційного опонента на дисертацію Тарасенко Олени Юріївни  
“Стратегічний розвиток металургійної галузі України на засадах  
підвищення інноваційного потенціалу”, яку представлено на  
здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за  
спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним  
господарством**

**Актуальність теми дисертаційного дослідження.** Дисертаційна робота є безсумнівно актуальною. В умовах нових реалій світових процесів пріоритетним завданням розвитку України є розробка шляхів та механізмів стійкого розвитку реального сектору як підґрунтя забезпечення конкурентоспроможності національної економіки. Вихід України на траєкторію стійкого розвитку потребує новітньої концепції управління, що спрямована на суттєве зростання інноваційної активності, концентрацію ресурсів на провідних напрямках науково-технічного прогресу, інтелектуалізацію основних факторів виробництва.

За офіційними даними Україна займає 47 місце в світі за індексом інноваційного середовища, за період з 2002р. по 2014 р. питома вага суб'єктів господарювання що займалися інноваціями та їх впроваджували зменшилась у 3,5 рази. Це приблизно в 4-5 разів нижче, ніж у Португалії й Греції, що відрізняються мінімальними показниками інноваційної активності серед країн Європейського союзу. Розрив промисловості України з лідируючими щодо цього державами, такими як Нідерланди, Австрія, Німеччина, Данія й Ірландія, досягає 5-7 разів. У цілому в країнах ОЕСР частка інноваційно активних суб'єктів господарювання в промисловості перебуває в діапазоні від 20 до 60 %. За абсолютними обсягами експорту інноваційної продукції Україна майже втричі поступається Данії, Греції й Австрії; Кореї - майже у 18 разів, Німеччині й Великій Британії - в 35, Японії - в 47, США - у 74 разів тощо.

Найбільш актуальним питання підвищення інноваційного потенціалу є для підприємств металургійної галузі України, адже вони відіграють важливу роль у формуванні макроекономічних показників країни. Водночас перед ними все гостріше стають питання визначення стратегії їх розвитку, особливо в умовах економічної кризи. Вирішення цих питань актуалізує необхідність формування ефективного механізму стратегічного розвитку металургійної галузі України на засадах підвищення інноваційного потенціалу.

Актуальність дисертації також підтверджується її зв'язком з планом науково-дослідної роботи Донецького державного університету управління

Міністерства освіти і науки України в рамках теми «Фінансовий механізм державного управління економікою України» (номер державної реєстрації 0104U008798, 2011-2014 рр.), у межах якої автором обґрунтовано теоретичні і методичні підходи до вирішення завдання стратегічного інноваційного розвитку економіки України в цілому та металургійної галузі зокрема.

З огляду на це, наукове дослідження Тарасенко О.Ю., метою якого є поглиблення теоретичних положень, науково-методичних підходів, розробка практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення стратегічного розвитку металургійної галузі України на засадах підвищення її інноваційного потенціалу, є актуальним та своєчасним.

**Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.** Аналіз дисертаційної роботи Тарасенко О.Ю. дає підстави стверджувати, що висновки і рекомендації, отримані у процесі дослідження, є науково обґрунтованими та мають теоретичне, методичне та практичне значення. Про це переконливо свідчить система використаних в роботі наукових методів і прийомів дослідження, репрезентативний обсяг проаналізованої статистичної інформації і наукових праць провідних вітчизняних і зарубіжних учених з проблем стратегічного розвитку реального сектору національної економіки та інноваційного потенціалу.

Визначені в дисертації мета і завдання дослідження, об'єкт і предмет відповідають обраній темі, результати дослідження достатньо аргументовані та доведені теоретично, характеризуються науково-практичною новизною.

Достовірність результатів дисертаційної роботи Тарасенко О.Ю. забезпечено логікою і послідовністю викладання наукових результатів наукового дослідження та аналітичним узагальненням існуючих теоретичних розробок та практичного досвіду з проблем підвищення ефективності інноваційного потенціалу підприємств реального сектору національної економіки.

Для достатнього обґрунтування отриманих результатів здобувачем використано значну інформаційну базу, основу якої склали чинні законодавчі та нормативні акти України, дані Державної служби статистики України, дані управлінської, статистичної, фінансової звітності підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, та фінансових установ, що здійснюють інноваційне кредитування, а також результати власних досліджень і спостережень.

У роботі обґрунтовано висновки та надано конкретні рекомендації, які є результатом наукового пошуку та всебічного аналізу економічних явищ відповідно до поставленої мети та завдань дослідження.

Значним позитивним моментом роботи є використання сучасних методів дослідження, зокрема: методи системного, порівняльного аналізу,

аналізу економічної статистики, діагностичного та детального аналізу, сценарний метод, методи логічного узагальнення результатів дослідження.

Наукова обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, отриманих здобувачем при виконанні дослідження, підтверджується їх публікацією у наукових фахових виданнях, що виходили на протязі 2012-2014 років; апробацією і схваленням на 8 українських і міжнародних науково-практичних конференціях; практичним впровадженням в діяльність Виконавчого комітету Макіївської міської ради Донецької області, Макіївської філії ПАТ «Єнакіївського металургійного заводу», а також впровадженням у навчальний процес Донецького державного університету управління.

Дисертаційна робота цілком логічна у своїй структурній побудові, складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел.

Науковим положенням, висновкам та рекомендаціям, які представлені в дисертації Тарасенко О.Ю., властива повнота, системність подання, достатній рівень обґрунтованості і достовірності.

**Наукова новизна результатів дослідження.** Основний науковий результат дисертації полягає у поглибленні теоретичних положень і науково-методичних підходів до стратегічного розвитку металургійної галузі України за рахунок оцінки та шляхів підвищення її інноваційного потенціалу. Наукова новизна одержаних результатів розкривається в таких положеннях:

*вперше:*

розроблено концептуальні положення стратегічного інноваційного розвитку металургійної галузі України, які представлено у вигляді чотирирівневої системи елементів теоретико-методологічного, методичного, інструментального та організаційного рівнів, що дозволяють визначати і враховувати якість та величину інноваційного потенціалу металургійної галузі при розробці галузевих інноваційних проектів та програм розвитку;

*удосконалено:*

систему ключових показників стану інноваційного потенціалу металургійної галузі, яка доповнена і структурована за змістом показників у чотири групи: фінансово-економічні показники, показники якості науково-технічних кадрів, показники використання виробничого устаткування, показники результативності впровадження інновацій, що, на відміну від існуючої системи показників, дозволить не тільки оцінити стан інноваційного потенціалу металургійної галузі, але й ступінь його реалізації;

методичний підхід до визначення стану інноваційного потенціалу металургійної галузі, який, на відміну від існуючих, передбачає визначення порогового, базового, фактичного рівнів його показників, що підвищить обґрунтованість вибору стратегічних шляхів щодо інноваційного розвитку

металургійної промисловості;

шляхи підвищення рівня і якості інноваційного потенціалу металургійної галузі України, які, на відміну від існуючих, визначаються з урахуванням стану інноваційного потенціалу галузі (високий, достатній, припустимий, критичний, недостатній) і дозволяють забезпечити її стратегічний розвиток на інноваційній основі;

*набули подальшого розвитку:*

структура інноваційного потенціалу галузі на основі доповнення її такими елементами, як бізнес-процеси та організаційна культура (які у сукупності з ресурсами інноваційної спрямованості утворюють інноваційну культуру галузі), а також результати інноваційної діяльності (інтелектуальні і матеріальні, що поповнюють ресурсну складову інноваційного потенціалу самої галузі і підтримують інноваційний клімат), що дозволить структурувати плани і програми нарощування інноваційного потенціалу галузей промисловості;

науково-методичний підхід до обґрунтування стратегічного вибору розвитку металургійної промисловості України, який, на відміну від існуючих, засновується на використанні моделі життєвого циклу галузі і передбачає визначення і галузеву підтримку реалізації інноваційних стратегій розвитку ключових підприємств галузі з урахуванням стану її інноваційного потенціалу, що дозволить забезпечувати інноваційний розвиток галузі, підвищення рівня конкурентоспроможності її продукції, зміцнення позицій на внутрішньому і міжнародному ринках;

комплекс умов забезпечення стратегічного інноваційного розвитку металургійної галузі України, який доповнено і уточнено за трьома основними групами: інноваційні, інституціонально-ринкові і соціально-економічні умови, що дозволить створити сприятливе середовище для нарощування і ефективного реалізації інноваційного потенціалу металургійної галузі.

Наукові положення дисертаційної роботи Тарасенко О.Ю., що виносяться на захист, в достатній мірі обґрунтовані, мають теоретичну і науково-практичну значимість, високий науковий рівень, підтверджені аналізом фактичного матеріалу.

**Наукове та практичне значення роботи і використання результатів дисертації.** Наведені в дисертації теоретичні положення можуть слугувати науково-теоретичною основою для розширення досліджень з проблем стратегічного розвитку металургійної галузі України на інноваційних засадах.

Наукові положення, висновки та рекомендації дослідження використані в діяльності Виконавчого комітету Макіївської міської ради Донецької області, Макіївської філії ПАТ «Єнакіївського металургійного заводу». Застосування результатів підтверджується довідками про впровадження.

Наукове значення дисертації підтверджується публічним обговоренням результатів дослідження на 8 науково-практичних конференціях.

**Повнота викладу основних положень, висновків і рекомендацій, поданих у дисертації, в опублікованих працях.** В опублікованих працях здобувача достатньо повно відображено зміст кандидатської дисертації, сутність отриманих результатів та їх наукову новизну. Основні положення і результати дослідження викладені в 17 наукових роботах, у т.ч. розділ у колективній монографії, 8 - у провідних фахових виданнях, 8 - у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій 5,18 д.а., з яких 3,82 д.а. належить особисто здобувачу. Внесок автора у роботи, опубліковані у співавторстві належним чином конкретизовано в авторефераті у переліку опублікованих за темою дисертації праць. Обсяг, кількість і зміст друкованих робіт відповідають вимогам, що ставляться до кандидатських дисертацій. На захист дисертації виносяться виключно особисті розробки Тарасенко О.Ю.

**Структура, стиль викладу та мова дисертаційної роботи.** Роботу позитивно відрізняє продумана структура, чіткість та логічність розв'язання проблеми дослідження, обґрунтованість та аргументованість методів і підходів щодо рішення поставлених задач. Структурна побудова роботи Тарасенко О.Ю. відповідає кваліфікаційним ознакам, стиль висловлювання та подача матеріалу досліджень є логічним, послідовним та зв'язаним єдиною цільовою спрямованістю. Стиль викладу матеріалу дисертації, висновків, наукових положень є логічним, послідовним, притаманним науковим дослідженням. Мова дисертації чітка, коректна та наукова. Оформлення дисертації в цілому відповідає вимогам „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”.

**Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації.** В авторефераті в стислій формі розкрито актуальність обраної теми, основні наукові результати, які отримано в процесі дослідження, ступінь новизни розробок, висновки та рекомендації щодо використання результатів в практичній діяльності. Автореферат дисертації у повній мірі розкриває основні її положення і є ідентичним за структурою та змістом дисертації. Дисертація та автореферат відповідають вимогам, що пред'являються до робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

**Дискусійні положення та зауваження.** Позитивно оцінюючи отримані здобувачем результати дослідження, їх наукову новизну та практичну значущість, необхідно відзначити дискусійні положення дисертації та окремі недоліки і зауваження:

1. Автором наголошується, що первинною стадією формування економіки інноваційного типу є створення національної інноваційної системи. (с. 14). При цьому не наводиться детальна структура такої системи та механізм її формування.

2. Визначаючи сутність інноваційного потенціалу (с.43-45), слід було ретельно дослідити потреби національної економіки щодо активізації інноваційних процесів та кредитний потенціал банківської системи України як одного з джерел фінансового забезпечення.

3. Слід було більше детально дослідити іноземний досвід управління інноваційним розвитком підприємств металургійної галузі провідних країн світу.

4. Автором на с. 126-127 розглянуто різні види стратегій, але залишається незрозумілим які існують варіанти стратегічних змін для компаній металургійної галузі України.

5. Не зовсім зрозуміло, за рахунок яких коштів буде здійснюватися запропонована автором державна підтримка інноваційного розвитку металургійної галузі України, особливо в умовах економічної та соціальної кризи (с. 156, рис. 3.9).

6. Наводячи концептуальні положення стратегічного розвитку металургійної галузі України на засадах підвищення інноваційного потенціалу, слід було більше уваги приділити розробці ефективних методів та інструментів розвитку металургії (с. 138).

Проте ці зауваження носять локальний характер і не знижують позитивну оцінку теоретичного рівня та практичного значення результатів дисертаційної роботи Тарасенко О.Ю.

**Відповідність дисертації спеціальності та встановленим вимогам до дисертацій, які подані на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.** За науковою новизною, обсягом та оформленням дисертація виконана відповідно до встановлених вимог, що пред'являються до дисертацій, які подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Зміст дисертації, її суть, отримані висновки та рекомендації дають можливість стверджувати, що дисертаційна робота Тарасенко О.Ю. «Стратегічний розвиток металургійної галузі України на засадах підвищення інноваційного потенціалу», яка представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, повністю відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Структурна побудова дисертаційної роботи відповідає кваліфікаційним ознакам, стиль висловлювання та подача матеріалу досліджень є логічним, послідовним та зв'язаним єдиною цільовою спрямованістю. Результати практичного впровадження, повнота висвітлення у працях наукових положень, апробація отриманих результатів в цілому відповідають вимогам, що пред'являються до дисертацій, які подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

**Загальний висновок.** Уважне і детальне ознайомлення з дисертацією Тарасенко О.Ю. дозволяє зробити висновок, що мета роботи повністю досягнута, поставлені завдання вирішені. Дисертаційна робота «Стратегічний розвиток металургійної галузі України на засадах підвищення інноваційного потенціалу» є завершеним науковим дослідженням, спрямованим на вирішення актуального науково-практичного завдання – розробку теоретичних положень і науково-методичних підходів до стратегічного розвитку металургійної галузі України за рахунок оцінки та шляхів підвищення її інноваційного потенціалу.

Зміст дисертації повністю відповідає темі і розкриває її. Оформлення дисертації відповідає вимогам до кандидатських дисертацій. Основні положення дисертації належним чином висвітлені в опублікованих наукових працях та в авторефераті.

Автореферат за змістом є ідентичним до основних положень дисертації. Загальна оцінка дисертації - позитивна.

Вважаю, що подана до захисту робота «Стратегічний розвиток металургійної галузі України на засадах підвищення інноваційного потенціалу» за обсягом проведених досліджень, науковим рівнем, змістом, прикладною значущістю і оформленням відповідає вимогам пп. 9, 11 та 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», а її автор – Тарасенко Олена Юріївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент,  
професор кафедри інформаційних  
систем управління Донецького  
національного університету  
Міністерства освіти і науки України,  
доктор економічних наук, доцент

*Т.В. Белопольська*

Белопольська Т.В.

*Підпис  
Вчений співробітник*



*М.М. Михайлович*

Бизнесплан № 6 номер 2018 г.  
Проект сценария СБП от 12.10.2018

Г. П. Погодина

